

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto velja . . . 10—K pol leta . . . 5— " četrt leta . . . 2-50 " posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštne 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h " " dvakrat . . . 12 " " " trikrat . . . 10 " za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Daj nam danes naš vsakdanji kruh!

V zadnji številki smo javili, da je parlamentarna komisija nemškega „National-verbanda“ sklenila državnemu zboru predlagati, prvič naj država nakaže deželam 20.000.000 K za regulacijo učiteljskih plač; drugič naj se izpremeni § 55. drž. šolskega zakona v smislu znanih zahtev organizovanega naprednega učiteljstva.

V imenu svoje organizacije je poslanec Pacher že vložil ta predlog. Glasi se:

Minimalne plače, ki se ne smejo znižati v nobenideželi (v nobeni šolski občini), morajo biti tako odmerjene, da učitelji prvega in drugega razreda (učitelji in podučitelji) lahko vso svojo moč posvetijo svojemu poklicu in da prvi lahko tudi družino vzdržujejo po lokalnih razmerah. Kot take minimalne plače imajo veljati dohodki, ki gredo po vsakočasno veljavnih določbah c. kr. državnim uradnikom št. 40 v najnižjih razredov (XI., X., IX. in VIII.)

V motivnem poročilu pravi poslanec Pacher, da posamezne dežele ne morejo več kriti izdatkov za šolstvo in zategadelj tudi ne morejo zvišati učiteljem njihovih plač. Da pa je to reguliranje prepotrebno, je že iz tega razvidno, da ne stoji plače, ki so bile pred leti urejene, s sedanjo draginjo v nikakem razmerju. Živila in življenske potrebe so se v teku let zvišale za 100 %, a plača je ostala ista — § 55. drž. šols. zak. so izrabile posamezne dežele v svojo korist in odmerile učiteljem že za prejšnje razmere uprav škandalozne plače.

Da so posamezne dežele v teku let z rastočo draginjo zvišale plače, je umevno, toda to zvišanje ni bilo v nikakem razmerju z draginjo samo. Končno je prišlo do tega, da učitelji ne morejo izhajati s svojo plačo in si morajo iskati postranskega zaslužka, kar seveda njihov poklic ovira in otežuje.

Temelj človeški izobrazbi daje ljudsko-šolski učitelj, in srednji in visokošolski učitelji zidajo le na tem temelju, in ako ta ni trden, se podere vsa stavba; in namesto da bi imeli visokoizobraženih moči, imamo le polizobražen proletarij, ki od leta do leta narašča in postaja nevaren za državo. S tako skromno odmerjeno plačo, ko si mora izven svojega poklica iskati zaslužka in ko vidi, da trpi njegova obitelj in on sam pomanjkanje, se ne more učitelj s tisto vneto posvetiti svojemu poklicu, ki se od njega zahteva. On ne more nuditi svoji obitelji niti najvažnejših vsakdanjih potrebščin in ne more preživljati sebe in rodovine stanu primerno.

Ob takih razmerah si vsak absolvent učiteljskega dobro premisli, preden se posveti učiteljskemu poklicu in mnogo se jih odreče temu poklicu, in si poiščejo druge službe, v kateri jim ni potreba pomanjkanja trpeti. Ni čuda, da narašča število odpadnikov leto na leto.

Zatorej predlaga Pacher že za prihodnji finančni proračun postavko 20 milijonov kron za izboljšanje učiteljskih plač.

Ta vsota se bo razdelila na posamezne dežele in se bodo definitivni učitelji uvrstili v XI., X., IX. in VIII. plačilni razred državnih uradnikov.

Predlog je dobro utemeljen, saj ni nič lažjega nego to. Deutsch-österreichischer Lehrerbund in Zveza slovanskega učiteljstva v Avstriji sta pripravila ves material: krvavo zgodovino trpljenja in stradanja vzgojevalcev avstrijske mladine. Slovenskemu učiteljstvu je v tej krvavi zgodovini odkazano prvenstvo! To poglavje končuje prokletstvo tistih, ki so naši krvniki. Talarji sovmes, advokatski fraki in tudi — oguljeni učiteljski jopiči! Nikjer na svetu ni tako kakor v naši žalostni domovini, da slovenski klerikalni učitelj davi samega sebe in svoje brate!

Sedaj pa imamo vsaj upanje, da se uresniči želje in zahteve vsega naprednega avstrijskega učiteljstva. Naš skupni boj je trajal desetletja, tudi naše veselje bo skupno, kadar pride rešitev. Kipelo bo to veselje v zavesti, da je zmagalo trudapolno delo, da je premagala pravica v kljub vsem sovražstvu klerikalizma in v kljub izdajalcem lastnega stanu!

Toda mi nismo optimisti. Zatorej se nam zdi, da se nam bo pri uvrstitvi zopet delala krivica. A tedaj bo Krekov pes za plotom ugriznil vsakega, ki bo udeležen pri tem krivičnem dejanju!

Prav nič se ne bi čudili, ako bo dr. Šušteršičev klub glasoval proti. Že iz same zelene zavisti, da ni predlog zlezel iz njegove glave, iz blede jeze, da je tak predlog že pripravil bivši poslanec Hribar, pa ga je onemogočila brezmiselnost obstrukcija, ki jo je uganjal s profanacijo slovenskega vseučiliškega vprašanja — Gostinčar!

Vendar pa utegne biti v drž. zboru okrog 350 poslancev — Poljakov ne šteje mo vmes! — ki bodo za Pacherjev predlog. Ostanje torej v manjšini 176 poslancev, med katerimi izgine tudi 27 Šušteršičevih „prijateljev učiteljstva“. Še bolje: pridemo vsaj brez njih do kruha!

Mogoče je tudi, da udari dr. Šušteršič na boben deželne avtonomije, češ, rešitev tega vprašanja je zadeva deželnih zborov. Klerikalci namreč poznajo avtonomijo samo tedaj, če to njim koristi, nasprotniku pa škoduje. Dvomimo pa, da bi dobil za tak svoj nazor večino, ker je vendar stvar šolstva stvar države; temveč smo uverjeni, da pobijejo njegov nazor uglednejši parlamentarci nego je on. Tudi za to je skrbjeno! Na deželo se ne smemo več zanašati; pomagati mora država! Končaj se zadeva tako ali tako — mi smo pripravljani na nove boje, toda nič več ne brez upa zmagati!

Tržaška politika.

Z več strani, zlasti iz Primorja, nas pozivljajo, naj povemo tudi mi svoje mnenje glede na dejstvo, da so dr. Rybař, dr. Gregorin, Mandić in „istrski sokol“ Spinčić vstopili v klub nezgodnega dr. Šušteršiča. Dobro! Storimo to predvsem s svojega učiteljskega stališča!

1. Dr. Ivan Šušteršič, silno visok in ošaben gospod, propovednik nemoralnega političkega bojkota, eden izmed zatiralcev naprednega učiteljstva v dež. šolskem svetu ljubljanskem, hiti za svojimi smotri in deluje z vsem parom zgolj in edino na okrepitev svoje stranke, da z njo utrdi sebe in se zavrti potom nje na klop, kjer sede v državni zbornici ministri.

2. Odkar gospodari v nesrečni deželi Kranjski S. L. S., zori invazija Nemcev v najbujnejšem klasju. Vsa višja mesta so sedaj nemška posest, na deželnem sodišču nečejo niti slovenskih avskultantov. Tujec sam nam v Kranji gospodari.

3. Napredno učiteljstvo na Kranjskem je pod Šušteršičevo (alias Schwarzevo) vlado absolutno brezpravno. Dokaz: vsaka seja dež. šol. sveta in vsaka številka našega lista.

4. Družbi Ciril-Methodovi, ki vzdržuje z ogromnim naprednim denarjem slovensko šolstvo in torej tudi slovenski živelj v Trstu, je stranka dr. Šušteršiča smrtna sovražnica. Dokaz: „Cirilmetodarija“ z dne 7. feb. 1910 in konkurenčna Slovenska Straža.

5. Stranka, ki jo vodi avtokrat dr. Šušteršič, je izvalila Orla, da ubije Sokola. Njena sredstva so tako podla in gabna, da jih ne more označiti kratka beseda. Dr. Rybař je pa podstarosta Sokolske Zveze.

6. Mi kličemo: Slovenski otrok v slovensko šolo (nazor velikana Komenskega) — dr. Šušteršič je svojega sina pošiljal v nemško gimnazijo.

7. Dr. Rybař je o binkošnih pozdravljaj in proslavljal tisto našo Zavezo, ki jo proklinja Šušteršič in njegova družba, ki jo denuncira klerikalna svojat z anarhisti, revolucionarji in Ferrerovci in ki za njenim hrbtom vohunijo breznačajniki iz šepave nasprotne organizacije. K svoji Zavezi štejemo tržaško slovensko napredno učiteljsko društvo! Član tega društva je tudi dr. Rybař, ki je sedaj v družbi dr. Šušteršiča, sovražnika te naše organizacije!

8. V „Hrvaško-slovenskem klubu“ velja princip majoritete, t. j. veljalo bo to, kar bo dr. Šušteršič hotel. Kakšna je pa Šušteršičeva volja, to kažejo volilne reforme in vsi zakoni, ki jih je sprejela njegova majoriteta v dež. zboru kranjskem. Alfa in omega njegovega dela: ubij slovenskega naprednjaka, čeprav se zaplodi na njegovem mestu sedem Nemcev! In tako dalje . . .

Kaj izvajamo iz tega?

1. Kakor hitro stoji na čelu tej parlamentarni organizaciji dr. Šušteršič, je vera v objektivnost in nesebičnost njenega delovanja izgubljena.

2. Dr. Šušteršič — njegov kompanjon Krek nas je imenoval pse za plotom! — je sovražnik učiteljstva. Sovražnik — v pravem in najširšem pomenu te besede. V

deželnem zboru kranjskem se je smejal na svoj posebni aristokratski način, ko je bil govor o bedi učiteljstva. Ravnikarja je zmerjal kot smrkavega, poba, ko je glasoval za podporo sirotam po zamrli učiteljici Gasperinovi in mu je ukazal, naj odloži mandat! Tako tiransko početje nam obenem govori, kako stališče bo zavzel njegov klub, ko pride učiteljsko in šolsko vprašanje na dnevni red državnega zboru. Izstradanje, numeriranje kosti! —

3. Za dr. Šušteršičeve vlade se kaže največja korupcija in nemoralnost glede oddaje učiteljskih služb. Kanonik Kržič, ki je član dež. šol. sveta, je rekel abiturientkam, naj se za službe zglase pri denunciantu Jegliču! Kdor podpira Šušteršiča, podpira korupcijo in nemoralnost.

4. Princip narodnosti je fraza v ustih moža, ki ubija šolsko družbo, katera rešuje narodnost v Trstu. Če bi tamkaj zidali kloster nemških jezuitov, bi dr. Šušteršič hvalil C. M. D.

5. Princip avtonomije je fraza v ustih moža, ki ubija avtonomijo občin. Deželni odbor zahteva disciplinarno preiskavo mestnega uslužbenca Ribnikarja, ki je kandidiral proti fajmoštru Hladniku! To je nekaj tako gorostasnega, da svet še kaj takega ni videl! Kak sistem torej podpira tisti, ki sili dr. Šušteršiču pod pazduho?

6. Potokarja so z nedolžno rodovino vrgli v katakombi, kjer je zaplodišče jetike in škrofuloze, ker se je zameril nadutemu popu. Druge službe ne dobi, dasi jemlje z vso rodovino konec od bolesti in bolezn! To je pravica! Justitia — fundamentum Šušteršiča! Njegov valpet s škorpionom v roki je tisti, ki dviga njegovo moč!

7. Boljše je storiti korak pozneje nego prehitro. Pot nazaj je težka, ako ne sramotna. Politiku treba preudarka. Zaleteli ne zaslužijo, da se razvema zanje ogenj ljudskih strasti. Mi, ki poznamo dr. Šušteršiča, bi si stokrat premislili, preden bi stopili v njegov klub; to se pravi, mi bi sploh nič ne premišljali, temveč bi nikdar ne stopili v senco njegove moči!

8. Da spoznate še bolj natanko Šušteršičeve ljudi, vam povemo to-le: Zaradi tega današnjega članka bo pisal „Slovenec“, da ne bo nobenemu učitelju izboljšana plača, ker tako resnično pišemo o dr. Š. — On hoče samo sužnje, ki ga molijo. Ali naj ga molijo tudi Trst in Kras?

9. Kras! — Ali veste, kaj pravi „Gorica“? Učitelji so dali dr. Gregorinu mandat! A dr. Gregorin gre in se družijo s sovražnikom učiteljstva! Kdo naj preudari to?

10. Skupno delo jugoslov. delegacije v državnem zboru je nujno potrebno, a pod dr. Šušteršičevo firmo je nemogoče!

Kako sodi tržaško učiteljstvo?

En del ljubi dr. Rybařa nad vse in odobrava tudi ta njegov korak; drugi del pa se nagiblje na narodno-demokratsko stran in tega koraka ne odobrava. Mi smo povedali svoje, pa ostanemo s tovariši ob Adriji prijatelji. Veselilo nas bo če nam dokažejo zmoto, žalostni pa bomo, če se